

SLOBODNE ZONE

Mr Nebojša Milanović

Visoka ekonomska škola strukovnih studija Peć u Leposaviću

Rezime: U ovom radu autor nastoji da objasni značaj slobodnih zona, njihovo osnivanje, rad kao i ekonomsku opravdanost osnivanja zone. S obzirom na geostrateški položaj naše države, a imajući u vidu putne, železničke infrastrukture, kao i međunarodni plovni put kroz našu državu (reka Dunav), slobodne zone imaju veliki značaj. Pre svega osnivanje slobodnih zona je u funkciji razvoja privrede jedne države t.j. angažovanja kompletnih kapaciteta kako u ljudstvu tako i u proizvodnim kapacitetima. S obzirom da je u toku usklađivanje naših propisa iz oblasti spoljnotrgovinskog prometa, sa propisima Evropske unije (većina je potpuno harmonizovana i kompatibilna sa propisima Evropske unije), u radu je korišćen sistem upoređenja za analizu, osnivanje i rad slobodnih zona u Evropskoj Uniji, a sa osvrtom na rad Slobodnih zona u Srbiji. Imajući u vidu da je Evropska Unija jedinstveno Carinsko područje, (Multilateralni sporazumi više zemalja članica), na čijoj teritoriji se jedinstveno primenjuju propisi iz oblasti spoljnotrgovinskog prometa time je analiza rada Slobodnih zona u Evropskoj uniji utoliko značajnija, a radi usklađivanja naših propisa iz oblasti spoljnotrgovinskog prometa sa propisima Evropske Unije. Što pre naše propise uskladimo sa propisima Evropske Unije, to će i proces pridruživanja Republike Srbije Evropskoj Uniji biti brži.

Uvod

Institut slobodna zona je veoma rasprostranjen, sama reč kao termin u spoljnotrgovinskom prometu je veoma poznata. Svaka država posebno svojim nacionalnim regulativama reguliše rad slobodnih zona. Naravno u donošenju pravne regulative rada slobodnih zona, svaka država prvenstveno vodi računa o svojim interesima tj. zaštiti domaće privrede od uticaja inostranih faktora.

Mr Nebojša Milanović

Generalno, može se reći da skoro svaka država preko svojih rešenja daje različite pogodnosti i olakšice za rad i podsticaj rada u slobodnim zonama. To se uglavnom odnosi na razne povlastice kao što su oslobođenja od plaćanja carine, poreza, kao i razni drugi podsticaji iz oblasti rada slobodnih zona.

U nekim zemljama pravna regulativa za institut slobodne zone je regulisana posebnim zakonom *lex specialis*, a u nekim u okviru carinskog zakona, posebnim poglavljima kojima se regulišu carinske procedure, odnosno postupanje, devizno poslovanje kao i spoljnotrgovinsko poslovanje.

Kada su u pitanju multilateralni sporazumi (konvencije), između više zemalja kojima se regulišu razni protokoli i statuti međunarodnih udruženja i organizacija, može se reći da bitno utiču na pravni osnov postojanja slobodnih zona u celom svetu.

1. Institut, osnivanje i rad slobodnih zona

Slobodna zona predstavlja poseban deo teritorije jedne države, koji je ograđen i označen, i u kome se obavljaju delatnosti utvrđene pravnom regulativom zemlje osnivača slobodne zone¹. U slobodnoj zoni je sistem rada stimulativan i garantovan pravnom regulativom zemlje osnivača. Osnovna pozitivna aktivnost slobodnih zona ogleda se u povlašćenom carinskom režimu, oslobođenjima iz oblasti poreskih propisa, i kao najvažnije sasvim pojednostavljena i uprošćena administrativna procedura.

Instituti slobodnih zona su veoma značajni za svaku državu i njenu nacionalnu ekonomiju. Pre svega preko slobodnih zona država privlači direktne strane investicije, povećava zaposlenost, odnosno doprinosi svestranom ekonomskom

¹Prof. dr Tomislav Todorović, *Carinsko poslovanje*, Čugora Print, Beograd, 2006.

razvoju nerazvijenih ili nedovoljno razvijenih područja, a pre svega na područjima na kojima egzistira slobodna zona.

Slobodne zone se u većini slučajeva osnivaju na područjima blizu velikih pomorskih i rečnih luka, koje su otvorene za međunarodni saobraćaj, tako i na vazduhoplovnim prisatništima (aerodromima) koji su otvoreni za međunarodni saobraćaj. Isto tako i na magistralnim putevima koji su uključeni u mrežu evropskih puteva.

Na navedenim mestima (lukama, aerodromima i magistralnim putevima) može se otvoriti samo jedna slobodna zona.

Danas slobodne zone, predstavljaju možemo slobodno reći centre visoke tehnologije, raznih iztraživačkih radnji a sve u cilju svestranog razvoja područja pa i šire. Takođe slobodne zone predstavljaju centre moderne industrije, savršene infrastrukture, sa kompletnom izvanrednom logističkom podrškom kao i izuzetno razvijenim telekomunikacijama.

Slobodne zone možemo posmatrati u jednom segmentu i kao vrlo bitnim instrumentom međunarodne ekonomske politike.

Po podacima Svetske trgovinske organizacije (WTO), danas se u svetu oko 20% od ukupne međunarodne ekonomske razmene obavlja preko slobodnih zona.

2. Slobodne zone u okviru Evropske Unije

Slobodne zone, postoje u Evropskoj Uniji i regulisane su carinskim zakonom Evropske Unije, u kome postoji posebno poglavlje slobodne zone i slobodna skladišta. Naime, ovaj pravni institut nije regulisan posebnim zakonom, kao što je u Republici Srbiji Zakonom o slobodnim zonama koji je *lex specialis*.

Mr Nebojša Milanović

Evropska zakonska regulativa koja se bavi slobodnim zonama reguliše pitanja definicije pojma slobodnih zona, ulaska robe, kontrole rada, izlaska robe, reeksporta i ostalih aktivnosti u zoni.

Slobodne zone u Evropskoj Uniji uglavnom se koriste radi pružanja usluga u trgovini robama i zbog olakšica u carinskim formalnostima.

Po carinskom zakonu EU, slobodne zone su teritorija carinske zajednice, ali se smatraju odvojenim, da bi se omogućilo sledeće:

- da se roba koja pripada EU smatra kao da nije na teritoriji carinske zajednice radi uvoznih carina i mera trgovačke politike,
- da se roba EU kvalifikuje za mere koje primenjuju na izvoz robe (npr. naknada troškova izvoza) na osnovu toga što se nalaze u slobodnoj zoni.

Fiskalni zakon EU oslobađa plaćanja poreza na dodatu vrednost robu koja se nalazi u slobodnoj zoni i pružanje usluga koje se odnose na robu u slobodnoj zoni. Sve dok se roba nalazi u slobodnoj zoni, ne plaća se ni akciza. Roba čije poreklo nije iz EU ulaskom u slobodnu zonu ne smatra da je ušla u carinsko područje EU. Carinska deklaracija za procedure izvoznog i uvoznog carinjenja podnosi se kada roba napušta slobodnu zonu. Pored napred navedenih olakšica za robe u slobodnim zonama EU postoje i olakšice za oslobođenje od plaćanja fiskalnih taksi koje se razikuju od zone do zone.

Prednost slobodnih zona EU je da je roba oslobođena carinskih formalnosti pri ulasku u zonu, prilikom skladištenja, transporta i rukovanja i prilikom izvoza u zemlje van EU.

Nedostatak je što ne postoji oslobađanje od carina za opremu koja je namenjena korišćenju u zoni, kao i za robu koja se

troši u zoni. Međutim, od napred navedenog postoji i izuzetak, kao što je specijalna dozvola slobodnoj zoni Madeira u Portugaliji, kojoj se dozvoljava uvoz bez plaćanja carine nekih sirovina za potrošnju u EU.

Amandmanom carinskog Zakona EU iz decembra 2000. godine, Cariski zakon EU poznaje dva tipa slobodnih zona "Kontrolni tip I slobodnih zona" i "Kontrolni tip II slobodnih zona".

U **tipu I slobodnih zona**² kada se roba unosi u slobodnu zonu iz zemalja van EU nije potrebno carinsko deklarisanje robe, prilikom ulaska i izlaska robe poreklom iz EU ulaz robe je slobodan pod uslovom da postoji sertifikat o poreklu robe, takođe nisu potrebne ni specijalne dozvole za aktivnosti i manipulacije robom, a što se tiče formalnosti prilikom skladištenja potrebno je dokumentarno odvojiti robe poreklom iz EU od ostalih, osim kod pretovara i kratkih zadržavanja, a u slučaju nestanka robe nastaje obaveza plaćanja carine.

U **tipu II slobodnih zona**³ prilikom unosa robe u slobodnu zonu iz zemalja van EU, potrebno je carinsko deklarisanje robe, prilikom ulaska i izlaska robe poreklom iz EU nema formalnosti jer se pretpostavlja da roba ima status domaće robe, što se tiče formalnosti prilikom skladištenja potrebno je voditi dokumentarnu kontrolu porekla robe, a ukoliko dođe do nestanka robe nastaje obaveza plaćanja carine, osim u slučaju nepredviđenih okolnosti, više sile, dozvole carinskih organa ili same prirode robe.

U EU pored dva napred izneta tipa zona postoji čitava lepeza različitih tipova slobodnih zona koje su uslovljene geografskim lokacijama i ekonomskim razvojem područja na kojima se nalaze.

² Gordana Zivlaković, *Slobodne zone*, Institut za ekonomsku diplomatiju, Bečej, 2007

³ Isto

Mr Nebojša Milanović

Primer za to su **slobodne zone ujedinijenih regiona** koju čine: **Kanarska ostrva, francuske prekomorske države** (Guadeloupe, Martinique, French Guiana and Reunion) i **portugalske regije** (Azores and Madeira).

U ovim regionima su dozvoljene posebne poreske i carinske olakšice kao što su oslobođenje od plaćanja poreza na dodatnu vrednost, poreza na poslovanje i uvoz, oslobođenje od plaćanja carine i na opremu namenjenu proizvodnji u zoni, primene antimonopolskih mera i dr.

Slobodna zona Šenon u Irskoj⁴, konkretno nudi svojim korisnicima poreske i carinske olakšice i državne subvencije, pa je školski primer transformacije poljoprivredne ekonomije preko slobodne zone u uspešnu tehnološko-ekonomsku industriju.

Na Šenon aerodromu je nastao moderni koncept bescarinskih prodavnica (*duty free shop*). Odlazeći uglavnom u Ameriku, posetioци mogu kupiti, pored uobičajenih proizvoda alkohola, cigareta, parfema, kamera, radio aparata, satova i nakita oslobođenih PDV i carine i irska krzna od ovaca, odeću od tvida i druge suvenire.

Jedna od takođe veoma uspešnih slobodnih zona u EU je i Slobodna zona u **Barseloni** (*Zona Franca Barcelona*) koja je pokretač privrednog razvoja grada. U okviru zone nalazi se Slobodna industrijska zona i Logistički park slobodne zone.

Na arhipelagu Madeira, u Portugaliji nalazi se **Slobodna zona Madeira** IFTZ (*IndustrialFree Trade Zone*). Ovo je specifičan slučaj unutar EU jer se u nju može uvoziti i roba koja vodi poreklo iz EU i roba koja vodi poreklo iz zemalja koje nisu članice EU, bez plaćanja dažbina i na neograničen vremenski period.

⁴ Prof. dr Jelena Kozomara, *Spoljnotrgovinsko poslovanje*, Beograd, 2003

Proširenje EU je već promenilo sliku o broju i karakteru slobodnih zona u Evropskoj Uniji. Mnoge pridošle države, a naročito Mađarska, Češka i Poljska imaju veoma razvijene proizvodne slobodne zone tako da će se osim trgovinskog aspekta mnogo više povećavati i proizvodni karakter evropskih zona. Usluge i ulaganja u proizvodne kapacitete će imati sve veći udeo u internacionalnoj podeli rada.

Primer veoma uspešnog koncepta razvoja slobodnih zona među zemljama koje su kandidati za ulazak u EU je Turska koja ima 21 zonu koje se nalaze uz glavne turske luke na Mediteranu, Egeju i Crnom moru. Glavna karakteristika turskih slobodnih zona je da je dohodak ostvaren kroz poslovanje u zoni oslobođen svih vrsta poreza uključujući i porez na dohodak preduzeća i porez na dodatu vrednost.

Ulaganje kapitala transfer dobiti i retransfer uloga kao i izvoz robe i usluga i uvoz robe i usluga u slobodnoj zoni su slobodni.⁵ U Turskoj dobit ne podleže nikakvim porezima, dažbinama ili taksama. Za razliku od većine slobodnih zona, u turskim slobodnim zonama dozvoljena je i prodaja na domaćem tržištu (taksa od 1% na vrednost transakcije).

Što se tiče zemalja bivše Jugoslavije, slobodne zone postoje u Sloveniji, Hrvatskoj, Makedoniji i Federaciji BiH, koje su i proizvodne i služe za smeštaj robe.

Kod nacionalne zakonske regulative ne postoji uniformisanost, ona se razlikuje od države do države, koje različitim rešenjima daju pogodnosti zonama, kao što su carinska, poreska i finansijska oslobođenja i razni podsticaji u oblasti infrastruktura i usluga.

U EU su slobodne zone uglavnom izvozno orijentisane, bilo kao tehnološki parkovi i logistički centri sa najsavremenijom

⁵ Prof. dr Tomislav Todorović, *Poslovanje u zoni*, Čugora Print, Beograd, 2006.

Mr Nebojša Milanović

tehnologijom ili kao industrijske zone.

Uopšte uzev, slobodne zone postižu pozitivne rezultate i može se identifikovati puno uspešnih primera slobodnih zona. Treba uvek imati na umu da u različitim sredinama uspevaju različiti tipovi slobodnih zona. Nama je blizak model istočnoevropske privrede u tranziciji pa tako imamo privilegiju da posmatramo iskustva njihovih zona u harmonizaciji ukupnih ekonomskih odnosa sa Evropskom Unijom. Ovo u kombinaciji sa iskustvima najuspešnijih svetskih zona može biti put ka pravoj meri i "idealnom zakonu" o slobodnim zonama za potrebe Republike Srbije.

3. Slobodne zone u Republici Srbiji

Prva slobodna i carinska zona koju je imala Srbija bila je 1923. godine osnovana u luci Solun, u Solunu u Grčkoj, navedena luka bila je naš izlaz na more i koristili smo je po ugovoru 50 godina, i predstavlja carinski priključak.⁶

U Republici Srbiji do 1994. godine, institut slobodnih zona i carinskih zona bio je regulisan odredbama Carinskog zakona, a 1994. godine, donet je prvi put poseban Zakon o slobodnim zonama ("Službeni list SRJ", br. 81/94), kao *lex specialis*, a radi sprovođenja istog doneta su i dva prateća propisa Uredba o merama carinskog nadzora ("Službeni list SRJ", br. 81/94) i Uputstvo o vođenju evidencije o robi smeštenoj u slobodnoj zoni ("Službeni list SRJ", br. 81/94), kao i više instrukcija i objašnjenja Uprave carina. U tada vežećem Carinskom zakonu ostale su odredbe koje su regulisale carinske zone i u istim se smeštala roba, bez ograničenog roka ležanja iste pod carinskim nadzorom.

U novom carinskom zakonu ("Službeni glasnik RS", br. 73/04 i 61/05) koji se primenjuje od 1. januara 2004. godine, ne

⁶ Prof. dr Jelena Kozomara, *Spoljnotrgovinsko poslovanje*, Beograd, 2003

postoje više odredbe koje su propisivale institut carinskih zona. Ovo iz razloga što rok ležanja robe pod carinskim nadzorom u skladištima, bez obzira na njihov tip nije više limitiran, pa institut carinskih zona nije imao više nikakvog smisla.

Slobodne carinske zone su bile ex teritorija dok novim carinskim zakonom od 1.01.2004. godine slobodne zone posluju po pravnoj regulativi Republike Srbije.

Cilj napred navedenog Zakona o slobodnim zonama je bio stvaranje baznih uslova za privređivanje u slobodnim zonama kako bi se privukli strani i domaći ulagači i time pospešila privredna aktivnost, a samim tim i stvorili efekti koji su se od zona očekivali, kao što su veća zaposlenost, veća proizvodnja, veći izvoz, devizni priliv i dr.

Po navedenom zakonu osnovano je ukupno 14 slobodnih zona i obzirom na geografski položaj Srbije i druge pogodnosti kao što su carinske povlastice, poreske povlastice i dr., očekivalo se da će se zone brzo i uspešno razvijati. Međutim, u osnovanim zonama vršilo se skladištenje robe, a samo u nekoliko zona obavljala se i proizvodnja. Vlada je u martu 2006. godine, donela rešenja o prestanku rada slobodnih zona u Novom Sadu, Beogradu, Šapcu, Sremskoj Mitrovici, Somboru, Kovinu, Vladičinom Hanu, Prahovu, Lapovu i Smederevu. Jedino su ostale da rade slobodne zone u Beogradu i Pirotu.

Takođe je ocenjeno da je Zakon o slobodnim zonama nedovoljno podsticajan i da i zbog toga zone nisu mogle da zažive na onaj način i u onoj meri koji se od njih očekivao. Uglavnom, slobodne zone koje su rešenjima Vlade Republike Srbije prestale sa radom nisu ostvarivale programe i poslove koje su planirale u svojim elaboratima, a nisu imale ni jasnu viziju i planove za budući rad i razvoj.

Mr Nebojša Milanović

U ovim slobodnim zonama se vršilo uglavnom skladištenje robe što je pre svega funkcija carinskih skladišta, a ne proizvodnja, što je trebala da bude prvenstvena delatnost istih.

Narodna skupština Republike Srbije donela je novi Zakon o slobodnim zonama 14.07.2006. godine, koji je objavljen u "Službenom glasniku RS", broj 62 od 27.07.2006. godine.⁷ U cilju uspešnog sprovođenja napred navedenog zakona izvršena je izmena i dopuna Carinskog zakona, kao i Uredbe o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracije i drugih obrazaca u carinskom postupku, kojim izmenama je regulisan carinski postupak u slobodnim zonama.

Takođe su doneti i prateći propisi Uredba o blažim kriterijumima za ocenu ekonomske opravdanosti određivanja područja slobodne zone ("Službeni glasnik RS", br. 69/06) i Pravilnik o obliku i sadržini izveštaja o poslovanju slobodne zone ("Službeni glasnik RS", br. 69/06).

Novi zakon o slobodnim zonama podeljen je u devet poglavlja.

U poglavlju I su propisani predmet uređivanja, značenje pojedinih izraza i garantovana prava koja se ne mogu umanjiti drugim zakonom ili drugim propisima.

U poglavlju II propisano je određivanje područja zone, ispunjavanje uslova za podnošenje zahteva, sadržina zahteva i ocenjivanje ekonomske opravdanosti podnetog zahteva.

U poglavlju III propisano je upravljanje zonom, korisnici zone, uređenje zone i početak rada zone.

⁷ Sl. Glasnik RS 69/06

U poglavlju IV propisano je poslovanje u zoni, naime da se u zoni mogu obavljati proizvodne i uslužne delatnosti.

U poglavlju V propisan je prestanak važenja saglasnosti za određivanje područja zone i prestanak rada zone.

U poglavlju VI definisana je Uprava za slobodne zone, kao organ uprave u sastavu ministarstva nadležnog za poslove finansija, njeno osnivanje i nadležnost.

U poglavlju VII propisano je da nadzor nad sprovođenjem zakona vrše nadležni organi u okviru svojih ovlašćenja.

U poglavlju VIII propisane su kaznene odredbe, novčane kazne kojima će se kazniti privredno društvo za upravljanje zonom, odgovorno lice privrednog društva za upravljanje zonom i korisnik za učinjene prekršaje navedene u čl. 34. i 35. ovog zakona.

U poglavlju IX propisane su prelazne odredbe, kojima je određeno da zone koje su počele sa radom pre stupanja na snagu ovog zakona su dužne da u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona odnesu ministarstvu nadležnom za poslove finansija zahtev za davanje saglasnosti za određivanje područja zone u skladu sa odredbama ovog zakona.

Osnovni razlozi za donošenje ovog zakona su postojanje jedinstvenog i stimulativnog Zakona o slobodnim zonama kojim se precizno definišu svi pojmovi, instituti i oblasti od značaja za poslovanje u zoni. Ovaj zakon predstavlja prvi korak ka afirmaciji koncepta slobodnih zona i svrha njegove izrade jeste kreiranje kvalitetnog, liberalnog, potpuno autonomnog i afirmativnog zakonskog rešenja.

Takođe, ovaj zakon je postigao zakonska rešenja koja su usaglašena sa pravilima Svetske trgovinske organizacije.

Mr Nebojša Milanović

Usaglašavanje sa pravilima Svetske trgovinske organizacije odnosi se na:

- ukidanje obaveza učešća domaćeg kapitala u preduzeću za upravljanje zonom;
- ukidanje plaćanja dažbine za carinsko evidenciranje koje se plaća u visini od 0,5% vrednosti uvezene robe koja je namenjena za obavljanje delatnosti u zoni;
- ukidanje procentualnog iznosa ostvarenog godišnjeg izvoza iz zone u inostranstvo, kao kriterijum za vrednovanje rada zone.

3.1 Efekti koji se očekuju od slobodnih zona

Slobodne zone omogućavaju:⁸

- razvoj pojedinih područja, koji će uticati na razvoj cele zemlje;
- razvoj pojedinih sektora-privrednih aktivnosti (transfer tehnologija, znanja, iskustva i dr);
- direktna ulaganja, koja su stimulirana smanjenjem administrativnih barijera i postojanjem odgovarajuće infrastrukture;
- zapošljavanje i kvalifikacija;
- povećanje spoljnotrgovinske razmene i deviznog priliva;
- povećanje proizvodnje;
- brži prodor na strana tržišta;
- povećanje nivoa konkurentnosti domaće privrede;
- koncentrisanje međunarodne trgovine kroz kontrolisane kanale;
- povećanje poverenja investitora i dr.

Osnovna aktivnost slobodnih zona, odnosno rešenja postignutih u zakonu čine povlašćeni carinski tretman, odgovarajuća poreska oslobođenja i pojednostavljenje

⁸ Prof. dr Jelena Kozomara, *Pozitivni efekti SEPZ na zemlju domaćina*, Beograd, 2004

administrativne procedure. Ovim zakonom država uvodi u svoju nacionalnu ekonomiju slobodne zone kao instrument za privlačenje direktnih stranih investicija i povećanje zaposlenosti. Ekonomska opravdanost osnivanja slobodnih zona ogleda se u činjenici da one doprinose razvoju nerazvijenih ili nedovoljno razvijenih područja.

U praksi poslovanja slobodne zone su se pokazale kao razvojne i profitabilne institucije sa brojnim specifičnostima poslovanja. Ekonomski i administrativni razlozi postojanja slobodnih zona koji omogućavaju njihovu profitabilnost ogledaju se u činjenici da one omogućavaju uštede u različitim oblastima: carine, takse, poreza, druge mere i odlike ekonomske prirode. Jedan od razloga postojanja slobodnih zona jeste u koncentraciji usluga i potreba na jednom mestu. One predstavljaju logistički centar za špediterske, carinske, transportne i usluge skladištenja, pretovara, dorade i dr.

Preko slobodnih zona u značajnoj meri se podstiču i stimulišu strana ulaganja u privredu jedne zemlje, čime se ona brže integriše u međunarodnu podelu rada.

Prema tome, u okviru slobodnih zona se odvijaju privredne delatnosti u cilju podsticaja izvoznih aktivnosti i u tom smislu povećanja intenziteta spoljnotrgovinske razmene zemlje i ostvarivanja niza pozitivnih indirektnih efekata na domaću ekonomiju. Takođe, motivi ulaganja inostranih partnera u slobodne zone moraju biti podržani efikasnom pravnom regulativom koja obezbeđuje stabilnost zakona i drugih propisa, a samim tim i pravnu sigurnost uloga i poslovanja.

Uspeh jedne slobodne zone prvenstveno zavisi od ciljeva i instrumenata ekonomske politike jedne zemlje domaćina i u tom smislu uloge države u njihovom oblikovanju i razvoju. Razvoj slobodnih zona i njihovo unapređivanje je zasnovan na jasnom opredeljenju ekonomske politike jedne zemlje i zakonske regulative u privlačenju stranih investitora u

Mr Nebojša Milanović

slobodne zone, procedura i beneficija koje utvrđuju državni organi, kao i opšteg ambijenta privređivanja u datoj zemlji.

3.2 Carinski postupak u slobodnoj zoni

Carinski postupak sa robom u slobodnoj zoni je propisan Zakonom o slobodnim zonama ("Službeni glasnik RS", broj 62/06), Carinskim zakonom ("Službeni glasnik RS", br. 73/03, 61/05, 85/05-dr. zakon i 62/06-dr. zakon) i Uredbom o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga ("Službeni glasnik RS", br. 127/03, ... i 86/06).

Zakonom o slobodnim zonama ("Službeni glasnik RS", broj 62/06) utvrđeni su uslovi za određivanje područja i rad slobodne zone, delatnosti koje se mogu obavljati u slobodnoj zoni, uslovi za obavljanje tih delatnosti i uslovi za prestanak rada slobodne zone, kao i osnivanje, pravni status i nadležnost Uprave za slobodne zone.

Carinski organi koji vrše nadzor i kontrolu na području slobodne zone mogu da vrše kontrolu robe koja se uvozi, izvozi ili smešta u slobodnu zonu, pregled i pretres prevoznih i prenosnih sredstava, kao i lica koja ulaze i izlaze iz slobodne zone. Takođe mogu da vrše kontrolu vođenja evidencije korisnika slobodne zone, kao i proveravanje stanja robe i upoređivanje tog stanja sa stanjem navedenim u evidenciji korisnika slobodne zone.

3.3 Unos robe u slobodnu zonu

U slobodnu zonu se može unositi strana roba kao i domaća roba koja je namenjena izvozu ili proizvodnji u zoni. "Smeštaj robe u slobodnoj zoni nije vremenski ograničen.

Prilikom unosa robe u slobodnu zonu radi obavljanja delatnosti i izgradnje objekata u zoni ne vrši se obračun i naplata carine i drugih uvoznih dažbina.

Strana roba koju uvoze korisnici zone prijavljuje se carinarnici koja vrši nadzor nad slobodnom zonom jedinstvenom carinskom ispravom koja se koristi za unos robe u slobodnu zonu (C7), koja se popunjava u skladu sa čl. 13. i 14. Pravilnika o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracije i drugih obrazaca u carinskom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 129/03, ... i 114/06), pri čemu se u drugu poddelu rubrike 37 unosi odgovarajuća šifra nacionalnog postupka iz Kodeksa šifara.⁹

Napominjemo da se nad robom koja se dopremi carinarnici, koja vrši nadzor nad slobodnom zonom, može sprovesti postupak privremenog smeštaja dok joj se ne odredi carinski dozvoljeno postupanje ili upotreba, u skladu sa odredbama čl. 79. do 82. Carinskog zakona. Postupak privremenog smeštaja se može sprovesti bez podnošenja sažete deklaracije, na osnovu tranzitnog dokumenta po kom je roba upućena u slobodnu zonu.

Domaća roba smešta se u slobodnu zonu na osnovu računa (u slučaju kada se u slobodnu zonu unosi domaća roba koju korisnik zone kupuje na ostalom delu carinskog područja od druge osobe) ili otpremnice (u slučaju kada korisnik zone unosi vlastitu robu sa ostalog dela carinskog područja), koji treba da sadrže sve podatke potrebne za evidenciju o robi u slobodnoj zoni.

Ovlašćeni carinski radnik u nadležnoj carinskoj ispostavi dužan je da, na osnovu priloženog računa, odnosno otpremnice, radi evidencije, u ISCS-u izvrši unos podataka o domaćoj robi (vrsta isprave C7-unos robe u slobodnu zonu) na način propisan čl. 13. i 14. navedenog Pravilnika, bez

⁹ Uredba o carinski dozvoljenom postupanju carinskom robom, puštanjem carinske robe i naplati carinskog duga Sl. Gl. RS 127/03...44/05

Mr Nebojša Milanović

obaveznog podnošenja JCI od strane deklaranta, pri čemu se u drugu podelu rubrike 37 unosi šifra "23" (unos domaće robe u slobodnu zonu) za nacionalni postupak iz Kodeksa šifara.¹⁰

Račun, odnosno otpremnica na osnovu kojih se domaća roba unosi u slobodnu zonu, podnosi se u 2 primerka. Nadležni carinski organ na račun, odnosno otpremnicu upisuje podatke o dokumentu (broj i datum JCI-C7) obrađenom u ISCS-u, overava oba primerka fakture, odnosno otpremnice, od kojih jedan primerak vraća podnosiocu robe, a drugi zadržava radi evidencije.

Domaća roba namenjena izvozu može se u slobodnoj zoni podvrgnuti uobičajenim oblicima rukovanja, odnosno ista može biti predmet uobičajenog postupanja koje se obavlja radi očuvanja robe, poboljšanja njenog izgleda ili kvaliteta, odnosno pripreme za tržište, bez posebnog odobrenja carinskog organa. Uz posebno odobrenje nadležnog carinskog organa korisnik zone može u zonu smeštati i domaću robu koja nije namenjena izvozu ili proizvodnji u zoni, pod uslovom da se ne otežava nadzor nad poslovanjem u zoni.

Ukoliko se u slobodnu zonu smešta domaća roba koja podleže plaćanju izvozne carine nadležni carinski organ će zahtevati da se ta roba posebno evidentira.

Korisnik slobodne zone je dužan da prilikom smeštaja domaće robe vodi evidenciju unošenjem svih podataka koji su potrebni za sprovođenje mera carinskog nadzora kao i za stranu robu.

¹⁰ Pravilnik o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracija i drugih obrazaca u carinskom postupku, Sl. Gl. RS 129/03...114/06

3.4 Evidentiranje robe u slobodnoj zoni

Korisnik slobodne zone je dužan da, radi sprovođenja mera carinskog nadzora, na propisan način vodi evidenciju o robi koja se uvozi, odnosno unosi u zonu izvozi, odnosno iznosi iz zone i koristi u zoni.

Roba se upisuje u evidenciju korisnika slobodne zone čim se donese u prostor tog korisnika. Evidencija mora omogućiti carinarnici prepoznavanje robe i praćenje njenog kretanja i ista se vodi hronološki, prema podacima iz isprava koje pri izvozu ili uvozu prate robu, kao i na osnovu normativa utroška materijala i proizvodnje robe.

Imajući u vidu potrebu za brzim, tačnim i preciznim informacijama o robi koja se nalazi u slobodnoj zoni, nadležna carinarnica će, shodno odredbi člana 216. stav 2. Uredbe o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga, zahtevati od korisnika slobodne zone da vrše elektronsko vođenje evidencije za robu koja se nalazi u slobodnoj zoni.

Pre nego što počne da obavlja delatnost u slobodnoj zoni, korisnik slobodne zone je dužan da podnese zahtev nadležnoj carinarnici da mu se odobri način vođenja evidencije za robu u slobodnoj zoni. U zahtevu je potrebno navesti delatnosti koje korisnik namerava da obavlja u slobodnoj zoni, kao i podatke o vrsti i carinskom statusu robe koja će biti predmet navedenih delatnosti, a gde je to moguće i o carinskom postupku koji će se koristiti za izvođenje navedenih delatnosti. Zahtev mora sadržati i sve druge podatke koji su potrebni radi obezbeđenja pravilne primene carinskih propisa, odnosno koji omogućavaju sprovođenje carinskog nadzora nad poslovanjem korisnika u slobodnoj zoni, u skladu sa carinskim propisima.

U predloženom načinu vođenja evidencije korisnik je dužan

Mr Nebojša Milanović

da navede sve podatke koji su potrebni za carinski nadzor i to posebno:

- sve podatke o oznakama ambalaže, njenoj količini i vrsti, uobičajeni komercijalni naziv, a po potrebi i identifikacione oznake kontejnera, količini i vrsti robnih omota;
- podatke o prometu robe u slobodnoj zoni koji omogućavaju nadzor nad tom robom, a posebno u slučaju promene carinski dozvoljenog postupanja ili upotrebe robe smeštene u slobodnoj zoni ili pri unosu u ostali deo carinskog područja;
- podatke o prevoznjoj ispravi koja se koristi pri unosu ili iznosu robe;
- podatke o carinskom statusu robe, i kada je to potrebno, o potvrdi o carinskom statusu robe;
- podatke o uobičajenim oblicima rukovanja s robom u skladu sa članom 135. stav 1. Carinskog zakona;
- datum upisa unosa, odnosno iznosa robe iz slobodne zone;
- podatak o odobrenju za drugo carinski dozvoljeno postupanje sa robom, ako se unosom robe u slobodnu zonu završava postupak aktivnog oplemenjivanja ili privremenog uvoza;
- podatke koji se odnose na robu koja puštanjem u slobodan promet ili stavljanjem u postupak privremenog uvoza ne bi podlegala plaćanju uvoznih dažbina, ni merama komercijalne politike, a čija se upotreba ili namena mora proveravati;
- podatke o stranoj robi smeštenoj u slobodnoj zoni, koju korisnik koristi za obavljanje delatnosti (tarifna oznaka, vrednost robe i druge podatke potrebne za identifikaciju robe);
- odobrenje carinskog organa izdato na osnovu člana 111. carinskog zakona.

Ukoliko za sprovođenje carinskog nadzora neki od nabrojanih

podataka nije neophodan carinarnica može odobriti da se neki od navedenih podataka ne evidentira. Takođe, u evidenciju se ne moraju unositi ni podaci koji se evidentiraju u skladu sa odredbama o sprovođenju odgovarajućeg carinskog postupka.

Ukoliko se radi o specifičnosti carinskih postupaka koji će se obavljati u slobodnoj zoni potrebno uneti više podataka, korisnik je dužan da izvrši dopunu u načinu vođenja evidencije.

Na osnovu podnetog zahteva, nadležni carinski organ proverava predloženi način vođenja evidencije, i ukoliko isti omogućuje sprovođenje carinskog nadzora nad unošenjem i iznošenjem robe u i iz zone, kao i poslovanje korisnika u zoni, donosi rešenje, shodno članu 205v. Uredbe, kojim odobrava izabrani oblik i sadržaj evidencije.

Ukoliko odobreni način vođenja evidencije, zbog izmenjenih okolnosti, ne omogućava sprovođenje mera carinskog nadzora u potpunosti, carinarnica će od korisnika zatražiti da u određenom roku predloži odgovarajuće izmene ili dopune u načinu vođenja evidencije. Ukoliko korisnik ne postupi na navedeni način, kao i ukoliko ponovo učini nepravilnosti u načinu vođenja evidencije koje onemogućavaju sprovođenje mera carinskog nadzora i kontrole, carinarnica će ukinuti rešenje o odobrenju načina vođenja evidencije, a mere carinskog nadzora i kontrole sprovodiće se u skladu sa odredbama Carinskog zakona i Uredbe o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga, odnosno postojeće zalihe robe će se tretirati kao da je roba unesena ili ponovno unesena u carinsko područje, i za tu robu se mora odrediti carinski dozvoljeno postupanje ili upotreba.

Ukoliko korisnik slobodne zone utvrdi da se stvarno stanje robe ne slaže sa podacima iz odobrene evidencije dužan je da o tome obavesti nadležnu carinarnicu, koja će ukoliko je tom

Mr Nebojša Milanović

prilikom nastao carinski dug, isti obračunati u skladu sa odredbama carinskog zakona.

Ukoliko se roba iznosi iz slobodne zone, odnosno prostora gde korisnik slobodne zone obavlja delatnost u vezi sa tom robom, korisnik je dužan da podatke o tome odmah upiše u propisanu evidenciju.

U slučaju da korisnik koji je uneo robu u slobodnu zonu prenese istu drugom korisniku, dužan je da o tome bez odlaganja obavesti carinarnicu podnošenjem odgovarajuće isprave (ugovor, račun i slično). Oba korisnika u svojim evidencijama moraju iskazati navedeno prenošenje i preuzimanje robe.

Prilikom prestanka poslovanja ili obavljanja pojedinih delatnosti u slobodnoj zoni korisnik slobodne zone je dužan da, u roku od osam dana, o toj činjenici obavesti nadležni carinski organ i da podnese konačne podatke o evidenciji robe radi provere.

3.5 Postupak proizvodnje u slobodnoj zoni

Postupak proizvodnje u slobodnoj zoni se sprovodi kroz postupak aktivnog oplemenjivanja odnosno potrebno je podneti zahtev za odobrenje postupka aktivnog oplemenjivanja i JCI za sprovođenje tog postupka (C5) sa vrstom postupka "57"-aktivno oplemenjivanje (sistem odlaganja) u slobodnoj zoni. Korisnik slobodne zone ne može obavljati proizvodne operacije u okviru postupka aktivnog oplemenjivanja pre nego što dobije odobrenje za zahtevani postupak.¹¹

¹¹ Pravilnik o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracija i drugih obrazaca u carinskom postupku, Sl. Gl. RS 129/03...114/06

U zahtevu za izdavanje odobrenja za postupak aktivnog oplemenjivanja potrebno je navesti proizvodne radnje koje će se vršiti u okviru postupka aktivnog oplemenjivanja u slobodnoj zoni. U zahtevu je potrebno navesti tehnološki opis proizvodnje dobijenih proizvoda i uz isti je potrebno priložiti i normativ utroška za dobijene proizvode.

Korisnik je dužan da vodi posebnu evidenciju o postupku aktivnog oplemenjivanja i ista mora da sadrži podatak o odobrenju za taj postupak. U evidenciju o robi, koju korisnik zone vodi shodno članu 205v. Uredbe, potrebno je uneti zabelešku da je roba radi početka postupka aktivnog oplemenjivanja upisana u odgovarajuću evidenciju tog postupka. Po okončanju postupka aktivnog oplemenjivanja o toj činjenici je potrebno uneti zabeleške u navedene evidencije.

Upis u evidenciju postupka aktivnog oplemenjivanja mora omogućiti carinarnici da u bilo koje vreme proveri tačno stanje robe, za koju je u slobodnoj zoni započet postupak aktivnog oplemenjivanja.

Postupak aktivnog oplemenjivanja obavlja se u skladu sa uslovima i na način kako je to propisano odredbama Carinskog zakona i Uredbe o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga.

Na napred izneti način postupiće se i u slučaju postupka prerade pod carinskom kontrolom.

3.6 Obavljanje dela proizvodnih radnji izvan zone

Korisnik slobodne zone može obavljati postupak aktivnog oplemenjivanja na način da se deo proizvodnih radnji obavlja unutar slobodne zone, a deo na ostalom delu carinskog

Mr Nebojša Milanović

područja van slobodne zone. U ovom slučaju je potrebno podneti jedan zahtev za odobrenje celokupnog postupka aktivnog oplemenjivanja (u i van slobodne zone). Odobrenje mora obuhvatiti sve proizvodne radnje potrebne za izradu gotovog proizvoda, odnosno proizvodne radnje koje korisnik obavlja unutar slobodne zone i sve proizvodne radnje koje će se obavljati na ostalom delu carinskog područja izvan slobodne zone, kao i podatke o svim preduzećima koja učestvuju u postupku proizvodnje.

Po dobijanju odobrenja za postupak aktivnog oplemenjivanja i podnošenja odgovarajuće JCI za celokupan postupak aktivnog oplemenjivanja, prilikom iznošenja robe iz slobodne zone na drugi deo carinskog područja, korisnik nadležnom carinskom organu podnosi zahtev za privremeno iznošenje robe iz slobodne zone radi obavljanja pojedinih faza proizvodnje. Po dobijanju odobrenja za privremeno iznošenje, korisnik slobodne zone privremeno iznosi robu Deklaracijom za privremeno iznošenje robe iz slobodne zone koja se podnosi u dva primerka od kojih se jedan vraća korisniku, a drugi zadržava nadležni carinski organ koji o privremenom iznošenju robe vodi posebnu evidenciju u Kontrolniku robe koja se privremeno iznosi iz slobodne zone. Prilikom vraćanja, odnosno ponovnog unosa dobijenih proizvoda u slobodnu zonu, uz fakturu, odnosno drugi komercijalni dokument, podnosi se overeni primerak Deklaracije za privremeno iznošenje robe iz slobodne zone, koji je pratio robu prilikom iznošenja. Unosom dobijenih proizvoda u zonu potrebno je razdužiti evidenciju o privremenom iznošenju iz slobodne zone.

Do izrade odgovarajućeg programa u ISCS-u nadležna carinska ispostava će ručno voditi i obrađivati pomenuti kontrolnik i deklaraciju.

Korisnik slobodne zone može iz opravdanih razloga sukcesivno vraćati u slobodnu zonu dorađene proizvode na osnovu fakture ili druge komercijalne isprave ispostavljene od

preduzeća koje je vršilo doradu van slobodne zone. U tom slučaju se na svakoj fakturi ili drugoj komercijalnoj ispravi kojom se roba vraća u slobodnu zonu unosi broj Deklaracije za privremeno iznošenje robe iz slobodne zone na osnovu koje je roba privremeno izneta iz slobodne zone. Korisnici slobodne zone su dužni da vode evidenciju o sukcesivnom vraćanju privremeno iznesene robe. Kod poslednjeg u nizu sukcesivnog vraćanja korisnik je dužan da uz fakturu, odnosno komercijalnu ispravu priloži i overenu kopiju obrasca Deklaracije za privremeno iznošenje robe iz slobodne zone i specifikaciju robe koja je sukcesivno vraćana po tom obrascu deklaracije radi celovitog saldiranja privremenog iznošenja i vraćanja robe, odnosno razduženja predmetnog obrasca deklaracije u Kontrolniku robe koja se privremeno iznosi iz slobodne zone.

U slučaju kad korisnik zone privremeno iznosi robu iz zone na drugi deo teritorije Srbije radi ispitivanja, atestiranja i markentiškog prezentiranja postupiće se na objašnjeni način za slučaj kad se iz slobodne zone na drugi deo teritorije Srbije iznosi roba radi obavljanja dela proizvodnih radnji.

3.7 Iznošenje robe iz slobodne zone

Roba koja se iznosi iz slobodne zone može biti izvezena ili ponovno izvezena iz carinskog područja Republike Srbije ili uneta u drugi deo carinskog područja Republike Srbije, pri čemu se podnosi JCI za odgovarajući carinski postupak.

Ukoliko se **izvozi** domaća roba iz slobodne zone podnosi se JCI za izvoz robe (C1), a ukoliko se izvozi roba dobijena u postupku aktivnog oplemenjivanja, kao i ako domaći korisnik zone izvozi stranu robu koja je bila smeštena u slobodnoj zoni (postupak reeksporta) podnosi se JCI za ponovni izvoz robe (CZ). Ukoliko se strana roba iz slobodne zone unosi u drugi deo carinskog područja Republike Srbije, radi stavljanja u

Mr Nebojša Milanović

neki od carinski dozvoljenih postupaka podnosi se JCI propisana za određeni carinski postupak.

Obaveza plaćanja carine za robu koja se iz slobodne zone stavlja u promet na drugi deo teritorije Republike Srbije nastaje na dan kad je roba prešla iz zone na teritoriju Republike Srbije, pri čemu se iznos carine i drugih uvoznih dažbina utvrđuje prema stanju robe i po propisima koji važe na dan prihvatanja carinske deklaracije, u skladu sa odredbama carinskog zakona.

Ako nastane carinski dug za stranu robu-koja se iz slobodne zone unosi u drugi deo carinskog područja Republike Srbije, carinska vrednost se utvrđuje na osnovu stvarno plaćene cene, odnosno cene koju treba platiti za tu robu. Troškovi skladištenja i održavanja robe tokom smeštaja u slobodnoj zoni ne uračunavaju se u carinsku vrednost robe ako su iskazani odvojeno od stvarno plaćene cene, odnosno cene koju za robu treba platiti.

Ako se u drugi deo carinskog područja Republike Srbije unosi proizvod koji je nastao proizvodnjom u slobodnoj zoni podnosi se JCI popunjena u skladu sa članovima 13. i 14. pomenutog Pravilnika, s tim što se u njoj navodi tarifna oznaka dobijenog proizvoda i vrednost uvozne robe sadržane u dobijenim proizvodima. Ukoliko je u proizvodnji dobijenog proizvoda upotrebljen strani repromaterijal iz jednog tarifnog stava, u rubriku 47 (Obračun dažbina) upisuje se stopa carine za taj repromaterijal. Ukoliko je u proizvodnji dobijenog proizvoda upotrebljen strani repromaterijal koji se svrstava u tarifne stavove sa različitim stopama carine u rubriku 47 upisuje se ukupan iznos dažbina (a ne stopa carine) koje treba platiti za ugrađeni strani repromaterijal, obračunat primenom odgovarajućih stopa carine za svaki od tih repromaterijala. Shodno članu 107. carinskog zakona ukoliko je u dobijeni proizvod ugrađen strani repromaterijal koji se svrstava u više tarifnih oznaka, carinski organ može, na zahtev deklaranta,

dozvoliti da se carina obračuna na osnovu svrstavanja u tarifnu oznaku zbog repromaterijala čija je stopa carine najviša, odnosno u rubriku 47 upisuje se stopa carine za taj repromaterijal.

Ako se iz slobodne zone na drugi deo carinskog područja iznosi domaća roba koja je bila smeštena u slobodnu zonu, podnosi se faktura ili otpremnica i ista se evidentira kao povrat domaće robe. Carinski organ koji vrši nadzor nad poslovanjem slobodne zone dužan je da kroz ISCS izvrši razduženje dokumenta (JCI-C7) koji je obrađen kroz ISCS prilikom unosa domaće robe u slobodnu zonu.

Zaključak

Svaka država institute slobodnih zona uvodi u nacionalnu ekonomiju kao instrument za privlačenje direktnih stranih investicija, i razvoj područja pa i šire na kome obavljaju delatnost. Privlačnost otvaranja slobodnih zona, kao i ekonomsku opravdanost za iste, potkrepljuje i podatak da je u 1975. godini broj slobodnih zona kretao oko 75, dok danas posluje oko 5000 slobodnih zona u 120 zemalja sveta. Naravno sve slobodne zone nisu istog stepena razvijenosti i obima poslovanja.

U jednom području u kome slobodne zone obavljaju svoju delatnost one mogu biti zamajac privrednog razvoja kako područja na kome obavljaju delatnost tako i celokupne države. Ovo se naročito odnosi na zemlje sa velikim prirodnim bogatstvima kao i ljudskim resursima. Pojedine azijske zemlje su napravile pravi ekonomski bum sa poslovanjem slobodnih zona. Kao jaki argumenti u prilog otvaranja slobodnih zona su:

- Zapošljavan je velikog broja stanovništva,
- Dolazak nove tehnologije neophodne za obavljanje delatnosti,

Mr Nebojša Milanović

- Zakup zemljišta na kome posluje slobodna zona,
- Povezivanje inostranih kompanija koje posluju u zoni sa domaćim kompanijama i moguć zajednički nastup u treće zemlje (izvoz).

U slobodnim zonama je postignut ideal kome teži razvijeni svet a to je promet roba i usluga bez carinskih i poreskih opterećenja.

Slobodne zone mogu imati i negativne efekte na privredu zemlje domaćina i to kao vrlo jakog konkurenta, oslobođenog balasta dažbina čime guši domaću proizvodnju. Takođe, rukovodeći kadar u firmama koje posluju u slobodnim zonama, su uglavnom stranci koji su vrlo visoko plaćeni, kao i obučeni za visokostručne poslove i zadatke, dok domaća radna snaga je mnogostruko manje plaćena i obavlja uglavnom proste zadatke. Ovo je naročito izraženo u Azijskim zemljama, gde se obavljaju uglavnom tipski poslovi, u procesu masovne proizvodnje koji ne zahtevaju veliku umešnost radnika angažovanih na radu. Međutim bez obzira na sve kritike, broj Slobodnih zona se stalno povećava, odnosno poslovanje u njima je unosno i visokoprofitabilno za firmu koja obavlja delatnost. Poslovanje u Slobodnim zonama devedesetih godina, predstavlja petinu svetskog izvoza, a samim tim i povećanje izvoza zemalja u kojima su locirane.

Tipski primer je Kina koja se za strane direktne investicije otvara tek 1978. godine. Danas u Kini izvoz iz ovih zona predstavlja polovinu ukupnog kineskog izvoza.

REFERENCE

1. Prof. dr Tomislav Todorović: Carinsko poslovanje, "Čugura-print", Beograd, 2006. godine,
2. Prof. dr Jelena Kozomara: Spoljno trgovinsko devizno poslovanje, Međunarodni naučni forum, Beograd, 2003. godine,
3. Gordana Živlarović: Slobodne zone, Institut za ekonomsku diplomatiju, Bečej, 2007. godine.

Zakonski propisi

1. Carinski zakon, Sl. gl. RS 73/2003
2. Zakon o slobodnim zonama, Sl. gl. RS 62/06
3. Uredba o carinski dozvoljenom postupanju carinskom robom, puštanju carinske robe, i naplati carinskog duga, Sl. gl. RS 127/03, 20/04, 24/04, 63/04, 104/04, 44/05
4. Pravilnik o obliku sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracija i drugih obrazaca u carinskom postupku. Sl. gl. RS 129/03, 53/04, 137/04, 11/05, 23/05, 65/05, 117/05, 114/06

Mr Nebojša Milanović

FREE ZONES

Mr Nebojša Milanović
College of Economics Peć in Leposavić,
Leposavić, 24 Novembra bb

Abstract: In this paper author tried to explain the importance of free zones, their foundation, performance as well as the economic justification of foundation of free zone. Regarding the geostrategic position of our country, and having in mind road, railroad infrastructures and international navigable route through our country (river Danube), the free zones are of great importance. First, the foundation of free zones is in function of development of economy of one country, that is, engagement of all capacities-both human and production capacities. Considering the fact that the process of coordination of our provisions from the field of foreign trade with the European Union provisions (the majority is completely coordinated and compatible with European Union provisions), in this paper, by the system of comparison, is presented the analysis of performance, foundation, etc, of free zones in European Union, all that in regard to performance of Free zones in Serbia. Having in mind that the European Union is unique Customs area (Multilateral agreement of many member countries), on which territory are uniquely applied provisions of foreign trade turnover, which upgrades the importance of analysis of Free zones in the European Union, and for the purpose of coordination of our provisions, from the field of foreign trade turnover, with the European Union provisions. The sooner we coordinate our provisions with the European Union provisions, the faster the process of joining of the Republic of Serbia to the European Union will be.